

kanssa. Osa heistä vaati päästä mukaan yhteenottoihin kun taas toiset olivat vakaumuksestaan huolimatta valmiita työskentelemään keittiössä, sillä jonkunhan vallankumoukselliset kuitenkin on ruokittava. Marsh kertoi myös ilahtuneena panneensa merkille, että länsimaissa nuori polvi tuntuu olevan edellistä kiinnostuneempi feministisistä ajatuksista.

Rosalind Marsh oli esillä myös BASEES Women's Forumin suuren suosion saavuttaneessa käynnistystilaisuudessa. Foorumin tarkoitus on edistää BASEESin kiinnostusta naisia ja sukupuolta käsitteleviin aiheisiin sekä nostaa esiin naisten tekemää tutkimusta. Tilaisuudessa esiintyi joukko arvovaltaisia ja etabloituneita tutkijoita, Marshin lisäksi kokemuksestaan nais- ja sukupuolentutkimuksen parissa puhuivat Judith Pallot, Mary McAuley, Mary Buckley ja Barbara Heldt. Eleanor Peers (University of Aberdeen) esitteli yhdessä Zoja Tarasovan (North Eastern Federal

University of Russia, Yakutsk) kanssa jakutilaisia pop-musiikoita käsittelevää tutkimustaan. He kertoivat, että Sahan tasavallan jakutiankielinen pop-skene on varsin eloisa ja että sillä on kytköksiä pohjoissiperialaiseen šamanisiin. Sen sijaan poliittisia kannanottoja muusikoiden kappaleissa ei ole.

Jatko-opiskelijat saivat mahdollisuuden esitellä postereitaan konferenssin kahvitilassa. Kovin moni ei ollut posteriaan paikalle tuonut, mutta ne muutamat keräsivät kyllä kiinnostuneita ympärilleen tekeillä olevista väitöskirjoista keskustelemaan. Käytäväkeskusteluissa osanottajia huolettivat myös Venäjän viisumikysymykset. Tämä koski erityisesti englantilaisia, joille Venäjän viisumin hankkiminen on vielä tavanomaista vaikeampaa ja viisumilomakekin monisivuinen.

**Meri Kulmala**  
**Mika Perkiömäki**  
**Jukka Pietiläinen**

---

## Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen tutkijakoulutus haasteiden edessä

Suomalaisen Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen toimintaympäristö on viime vuosina muuttunut. Samalla kun Venäjään ja lähialueisiin liittyvä asian-  
tuntemus on kysytympää kuin vuosikymmeniin, opetus- ja kulttuuriministeriön päätös siirtää tutkijakoulutuksen vastuu yliopistoille on käytännössä merkinnyt alan tohtorikoulutuksen tohtorikoulutuspaikkojen vähentymistä ja valtakunnallisen yhteistyön hiipumista. Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seura VIETS järjesti vuosikokouksensa yhteydessä maaliskuun lopussa keskustelutilaisuuden, jossa käsiteltiin alan tohtorikoulutuksen tilannetta ja tulevaisuutta sekä

kansallista yhteistyötä. Keskusteluun osallistui tutkijoita muun muassa Helsingin, Tampereen, Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistoista sekä Aalto-yliopiston kaupparkeakoulusta.

Keskustelutilaisuudessa pohdittiin laajasti aluetieteen kuten Venäjään ja Itä-Eurooppaan kohdistuvan tutkimuksen erityisyyttä sekä syvällisen aluetuntemuksen ja tieteenalakohtaisen tutkimuksen suhdetta. Voidaan väittää, että muutosten seurauksena jatkokoulutus on siirtymässä perinteisestä tutkijakoulutuksesta tohtoritutkintoon, vaikka tutkimus tapahtuu suureksi osaksi tutkimusryhmissä ja tohtoriohjelmat toimivat rahoitusinstrumentteina ja tiettyjen

palvelujen kuten yleisten ns. valmistaito-opintojen tuottajina. Aleksanteri-instituutin tutkimusjohtaja Markku Kangaspuro ja koulutuspäällikkö Ira Jänis-Isokangas kiinnittivät huomiota siihen, miten tohtorikoulutusohjelman ja opiskelijavalintojen siirtyminen Helsingin yliopiston valtiotieteelliseen tiedekuntaan ovat muuttaneet Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen asemaa jatkokoulutuksessa ja vaikeuttaneet monitieteisen toiminnan ylläpitämistä. Suurten oppiaineiden näkökulmasta Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimus näyttäytyy usein marginaalisena tai muuten vain ei-kiinnostavana. Toisaalta se, että ohjelma sijoittuu vain yhteen tiedekuntaan, on laskenut rahoitettujen paikkojen lisäksi selvästi myös hakijoiden määrää, mikä on ohjelman kannalta harmillista.

Monitieteisyyteen ja tieteenalakohtaisuuteen liittyen Itä-Suomen yliopiston Venäjän historian ja politiikan professori Jeremy Smith nosti esiin kysymyksen siitä, onko Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksessa jotain erityisiä metodeja, joita meidän pitäisi kehittää. Joitakin hyvin erityisiä, kuten Venäjän arkistolaitokseen liittyviä kursseja lukuun ottamatta ala tukeutuu tieteenalojen omiin tai yleisiin yhteiskuntatieteellisiin ja humanistisiin menetelmiin. Tästä näkökulmasta yliopistojen ja tiedekuntien lisääntyvä vastuu yleisestä tutkimuksen tekemiseen liittyvästä ja työelämän kannalta tärkeästä opetuksesta on varmasti järkevää. Aalto-yliopiston kaupparkeakoulun kansainvälisten markkinoiden tutkimuskeskuksen CEMAT:in akatemiautkija Päivi Karhunen kuitenkin huomautti, että tieteellinen huippuosaaminen ja julkaiseminen alan parhaissa julkaisuissa vaativat syvällistä oman tieteenalan tuntemusta. Vaikka eri tieteenaloilla tilanne varmasti vaihtelee, niin suuri osa tieteellisestä julkaisemisesta ja rekrytoinneista

tapahtuu edelleen tieteenaloittain.

Yhteiskuntatieteissä ja humanistisessa tutkimuksessa on aina mahdollista oppia jotain kuuntelemalla myös toisen tieteenalan edustajia. Eräs tilaisuuteen osallistunut jatko-opiskelija kertoi omasta kokemuksestaan ja muistutti siitä, miten yksittäiset tieteenalat – kuten maantiede – ovat usein erittäin laajoja ja sirpaleisia. Jos sisällöllisiä yhteyksiä oman tieteenalan muuhun keskusteluun on vähän (kuten yhteiskunta-, luonnon- ja terveystieteiden välillä), monitieteiset ja alueellisesti muun muassa Venäjään ja/tai itäiseen Keski-Eurooppaan fokusoidut ohjelmat voivat jatko-opiskelijan näkökulmasta olla sisällöllisesti paljon antoisampia kuin oman laitoksen tai tieteenalan ohjelmat. Näin Aleksanteri-instituutin ja Itä-Suomen yliopiston Venäjän ja Itä-Euroopan sekä rajatutkimuksen tohtoriohjelmien malli, jossa tutkinnot annetaan ainelaitoksilta, mutta joissa eri alojen jatko-opiskelijat kokoontuvat yhteen pohtimaan ja keskustelemaan alueen kysymyksistä, on hänen kokemuksensa mukaan ollut erittäin hyödyllinen.

Yhteiset tutkimusseminaarit ja laaja yli tiedealarajojen menevä verkottuminen antavat sisällöllisiä valmiuksia, joita oman tieteenalan sisältä ei yksin saa. Tästä näkökulmasta Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksessa perinteiset tutkimusseminaarit ja kesäkoulut, joihin osallistuu jatko-opiskelijoita ja ohjaajia eri ainelaitoksilta ja yliopistoista, ovat keskusteluun osallistuneiden tutkijoiden mielestä muodostuneet alan keskeisimmäksi työmuodoksi. Nämä eivät korvaa vaan täydentävät yliopistojen ja tiedekuntien antamaa opetusta. Resurssien vähetessä ja siirtyessä pois tohtorikouluilta keskustelussa tuli esiin se, kuinka tärkeää olisi saada yliopistot ja niiden laitokset ymmärtämään myös monitieteisen toiminnan

lisäarvo. Tutkimusseminareissa nuorilla tutkijoilla on mahdollista kuunnella ja saada kommentteja Venäjän ja Itä-Euroopan kontekstia ymmärtäviltä ohjaajilta ja vertaisopiskelijoilta ja samalla laajentaa tulevaisuuden uran kannalta tärkeitä kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja.

Keskusteluun osallistuneet tutkijat pitivät tärkeänä kansallisen ja monitieteisen Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen yhteistyön jatkumista. Yhtenä mahdollisuutena esitettiin kerran tai kaksi kertaa vuodessa, mahdollisesti esimerkiksi VIETS:n kevätseminaarin tai Aleksanterikonferenssin yhteydessä järjestettäviä koulutusjaksoja. Nämä

laajat seminaarit antaisivat mahdollisuuden yhdistää alan huippuasiantuntijoiden luentoja, perinteistä seminaarityöskentelyä sekä omaa laitosta ja tohtoriohjelmaa laajempaa verkottumista. Vaikka tämänhetkiset trendit näyttävät päinvastaista, jatkokoulutuksen tehtävään ei perinteisesti ole vain tohtorintutkimuksen tuottaminen mahdollisimman nopeasti, vaan maisterin ja lisensiaatin tutkintoa laajemmän tutkijakoulutuksen mahdollistaminen alan nuorille tutkijoille. Toivottavasti tämä tavoite pysyy myös tulevaisuudessa.

**Joni Virkkunen**

---

## VIETS:n gradupalkinnot Laura Mäelle ja Cai Weaverille

Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seura julkisti vuosikokouksensa ja kevätseminaarinsa yhteydessä vuoden 2015 gradupalkinnon saajat. Seuran hallituksen jäsenistä koostuva raati päätti palkita kaksi erinomaista tutkielmaa. Ensimmäisen palkinnon kilpailussa voitti yhteiskuntatieteiden maisteri **Laura Mäki**, jonka pro gradu *Is There Room for Migrants? Representation of Saint Petersburg in Local Newspapers* valmistui Itä-Suomen yliopiston Historia- ja maantieteiden laitoksen kansainvälisestä Human Geography -maisteriohjelma- loppuvuodesta 2014. Toisen palkinnon kilpailussa voitti **Cai Weaver**, jonka tutkimus *Out of Sight, out of Mind: Keeping Russia Closeted: A Biopolitical Analysis of Non-Normative Sexualities in Russia* valmistui alkuvuodesta Tampereen yliopiston johtamistieteiden laitoksella. Onnea voittajille!

Molemmat kilpailuun kärkeen

sijoittuneiden nuorten tutkijoiden työt käsitelivät erilaisuutta ja suvaitsevaisuutta nyky-Venäjällä. Laura Mäen tutkimuksessa tarkasteltiin Venäjän toiseksi suurimman kaupungin Pietarin kaupunkikuvaa ja työperäistä siirtolaisuutta. Laajojen työperäiseen siirtolaisuuteen liittyvien prosessien lisäksi Mäen tutkimuksessa pohdittiin ristiriitaa, minkä paikallisten sanomalehtien tuottama kuva, kenties jopa myytti, Pietarista suvaitsevaisena, monikulttuurisena kaupunkina ja kaupungin siirtolaisiin kohdistuva marginalisoiva, jopa rasistinen politiikka käytännössä aiheuttaa. Cai Weaver tutki puolestaan viime aikoina paljon keskustelua herättänyttä Venäjän nk. homolainsäädäntöä. Hän tarkasteli biopoliittisen hallinnan ja normalisoinnin käytäntöjä, joilla muodostetaan mielikuvia ryhmistä joko ”oikeanlaisina” tai eräänlaisina valtion vihollisina. Tämä myös siirtolaisuuden